

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2014. gada 18. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums — LESD 45. pants — Regulas (EEK) Nr. 1408/71 3. panta 1. punkts — Vecuma pabalsti — Nediskriminācijas princips — Darba ņēmējs, kurš vienā dalībvalstī saņem tiesības uz pakāpenisku priekšlaicīgo pensionēšanos pirms došanās pensijā — To vērā ņemšana, lai piešķirtu tiesības uz vecuma pensiju citā dalībvalstī

Lieta C-523/13

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundessozialgericht* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2013. gada 13. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2013. gada 3. oktobrī, tiesvedībā

Walter Larcher

pret

Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd .

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*] un F. Biltšens [*F. Biltgen*] (referents),

ģenerālvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Larcher* vārdā — *R. Buschmann*,

— Vācijas valdības vārdā — *T. Henze* un *J. Möller*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā — *D. Martin* un *M. Kellerbauer*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2014. gada 8. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 45. pantu un Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 1992/2006 (OV L 392, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1408/71”), 3. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *W. Larcher* un *Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd* [Vācijas pensiju apdrošināšanas iestādi] par pensijas tiesību piešķiršanu pēc pakāpeniskas priekšlaicīgās pensionēšanās (“Altersrente nach Altersteilzeitarbeit”).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 1408/71 2. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Šī regula attiecas uz darbinieku un pašnodarbinātu personu viņus kā apgādniekus zaudējušajiem ģimenes locekļiem un uz studentiem, uz kuriem attiecas vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti neatkarīgi no šo personu pilsonības, ja viņus kā apgādniekus zaudējušie ģimenes locekļi ir dalībvalsts pilsoņi vai bezvalstnieki, vai bēgļi, kas dzīvo kādā dalībvalstī”.

- 4 Minētās regulas 3. panta 1. punkta redakcija ir šāda:

“Ievērojot šīs regulas īpašos noteikumus, uz personām, uz kur[ām] attiecas šī regula, attiecas tie paši pienākumi un tie paši pabalsti saskaņā ar jebkuras dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecas uz šīs valsts pilsoņiem”.

- 5 Saskaņā ar šīs pašas regulas 4. panta 1. punktu šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas, tostarp uz vecuma pabalstiem un bezdarbnieka pabalstiem.
- 6 Regulas Nr. 1408/71 45. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ja kādas dalībvalsts tiesību akti saskaņā ar sistēmu, kas nav īpaša sistēma 2. vai 3. punkta nozīmē, nosaka, ka tiesību uz pabalstiem iegūšana, saglabāšana vai atgūšana ir atkarīga no apdrošināšanas vai dzīvesvietas laika posmu pabeigšanas, tad vajadzības gadījumā šīs dalībvalsts kompetentā institūcija ņem vērā tādus apdrošināšanas vai dzīvesvietas laika posmus, kas ir pabeigti saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, neatkarīgi no tā, vai tas veikts saskaņā ar vispārēju sistēmu vai īpašu sistēmu un darbinieka vai pašnodarbinātas personas statusā. Šiem mērķiem tā ņem vērā šos laika posmus tā, it kā tie būtu pabeigti saskaņā ar tās tiesību aktiem.”

Valstu tiesiskie regulējumi

Vācijas tiesības

7 Pamatlietas faktiem atbilstošās Vācijas tiesību normas ir ietvertas, pirmkārt, Sociālā nodrošinājuma likumā (*Sozialgesetzbuch*), kurā grozījumi izdarīti ar 2004. gada 21. jūlija likumu (*BGBI.* 2004 I, 1791. lpp.; turpmāk tekstā – “*SGB*”), un, otrkārt, Likumā par pakāpenisku priekšlaicīgo pensionēšanos (*Altersteilzeitgesetz*), redakcijā, kas izriet no 2004. gada 23. aprīļa likuma (*BGBI.* 2004 I, 602. lpp.; turpmāk tekstā – “*AltTZG*”).

8 *SGB* 237. panta 1. punkta redakcija ir šāda:

“Apdrošinātajiem ir tiesības uz pensiju, ja:

1. viņi ir dzimuši pirms 1952. gada 1. janvāra,

2. viņi ir sasnieguši 60 gadu vecumu,

3. vai

a) pensijas sākumā viņi ir bezdarbnieki un, sasniedzot 58 gadu un sešu mēnešu vecumu, ir bijuši bezdarbnieki kopā 52 nedēļu ilgu periodu vai arī ir saņēmuši pabalstu kā bijušie strādnieki raktuvju ražošanas nozarē,

vai

b) viņi vismaz 24 kalendāros mēnešus ir samazinājuši savu darba laiku, [lai saņemtu] pakāpenisku priekšlaicīgu pensionēšanos *AltTZG* 1. panta 1. punkta izpratnē,

4. pēdējos desmit gadus pirms pensijas sākuma viņi ir veikuši obligātās iemaksas astoņu gadu garumā par apdrošinātu darbu vai darbībām, šo desmit gadu periodu pagarinot, tajā ieskaitot papildu periodus, vērā ņemšanas periodus un periodus, kuros saņem pensiju, ko saņem saskaņā ar personīgo apdrošināšanu, kuri nav obligātās apdrošināšanas periodi par apdrošinātu darbu vai darbībām. un

5. viņi ir ievērojuši 15 gadu nogaidīšanas periodu.”

9 *AltTZG* 2. panta 1. punktā un 2. punkta pirmajā teikumā ir noteikts:

“1) Pabalstus piešķir darba ņēmējiem, kuri

1. ir sasnieguši 55 gadu vecumu,

2. pēc 1996. gada 14. februāra, ja ir noslēgta vienošanās ar viņu darba devēju, kurai ir jāattiecas mazākais uz laikposmu, kas ilgst līdz dienai, no kuras var prasīt piešķirt pensiju, ir samazinājuši savu darba laiku uz pusi no līdz tam nostrādātā nedēļas darba laika un kuri ir nodarbināti, veicot obligātās bezdarba apdrošināšanas iemaksas *SGB* III grāmatas izpratnē (priekšlaicīgā pensionēšanās), un kuri

3. pēdējo piecu gadu laikā pirms pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās vismaz 1080 kalendārās dienas ir bijuši nodarbināti, veicot obligātās bezdarba apdrošināšanas iemaksas *SGB* III grāmatas izpratnē. [..]

2) Ja vienošanās par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos paredz atšķirīgu nedēļas darba laiku vai citādu nedēļas darba laika iedalījumu, tad 1. punkta 2. apakšpunkta nosacījums arī ir izpildīts, ja:

1. vidējais nedēļā nostrādātā darba laiks laikposmā līdz trīs gadiem vai regulējuma gadījumā, kas ietverts darba koplīgumā vai uzņēmuma nolīgumā, ja darba koplīgumā ir paredzēta šāda iespēja, vai regulējumā par baznīcām un publiskām reliģiskām iestādēm laikposmā līdz sešiem gadiem nepārsniedz pusi no nedēļā veiktā darba laika, kas tika nostrādāts iepriekš, un ja darba ņēmējs ir nodarbināts, veicot obligātās bezdarba apdrošināšanas iemaksas *SGB III* grāmatas izpratnē, un
2. tiek regulāri izmaksāta atlīdzība par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kā arī piemaksa atbilstoši [*AltTZG*] 3. panta 1. punkta 1. apakšpunkta a) punktam.”

10 *AltTZG* 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Tiesības saņemt 4. pantā noteiktos pabalstus nozīmē, ka:

1. darba ņēmējs, pamatojoties uz darba koplīgumu [...]
 - a) pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās periodā ir palielinājis atlīdzību vismaz par 20 %, un jaunajai atlīdzībai tomēr ir jābūt vismaz 70 % apmērā no iepriekš saņemtās atlīdzības, kā tā ir definēta 6. panta 1. punktā, no kuras atskaita obligātās iemaksas, kuras parasti veic darba ņēmēji (minimālā neto summa), un
 - b) ir izmaksājis darba ņēmējam iemaksas, kas veiktas par likumā noteikto pensijas apdrošināšanu vismaz tādā apmērā, kas ir piemērojams starpībai starp 90 % no iepriekšējā atalgojuma [*AltTZG*] 6. panta 1. punkta izpratnē, un atlīdzību, kuru saņem pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās laikā, iepriekš minēto agrāko atlīdzību ņemot vērā tikai no laika, ar kuru sākot veic aprēķinu par iemaksām, un ka
2. darba devējs saistībā ar darba ņēmēja došanos pakāpeniskā priekšlaicīgā pensijā:
 - a) darba vietā, kura ir kļuvusi vakanta vai ir atbrīvojusies saistībā ar nozīmēšanu citā amatā, nodarbina darba ņēmēju, kas ir reģistrēts kā bezdarbnieks nodarbinātības dienestā, vai darba ņēmēju, kas ir pabeidzis apmācību saistībā ar darbu, veicot obligātās bezdarba apdrošināšanas iemaksas *SGB III* grāmatas izpratnē; attiecībā uz darba devējiem, kuri parasti nenodarbina vairāk par 50 darba ņēmējiem, pastāv neatspēkojama prezumpcija, ka darba ņēmēju nodarbina darba vietā, kura ir kļuvusi vakanta vai kura ir atbrīvota saistībā ar nozīmēšanu citā amatā, vai
 - b) nodarbina mācekli saistībā ar darbu, veicot obligātās bezdarba apdrošināšanas iemaksas *SGB III* grāmatas izpratnē, ja darba devējs parasti nenodarbina vairāk par 50 darba ņēmējiem

[..].”

11 *AltTZG* 4. pantā ir paredzēts, ka valsts iestādes darba devējam izmaksā publisku subsīdiju par finanšu izdevumiem, kuri tam rodas no darba ņēmēja, kurš izmanto pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos. Tiesību uz pensiju piešķiršana pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās, kas ir paredzēta *SGB* 237. panta 1. punkta 3. apakšpunkta b) punktā, tomēr nav pakļauta nosacījumam, ka nodarbinātības dienests izmaksā šo subsīdiju attiecīgajam darba devējam vai viņam sniedz jebkāda veida finanšu atbalstu. Minētās subsīdijas tika izmaksātas ar nosacījumu, ka atbrīvoto darba vietu no jauna aizpilda darba ņēmējs, kas ir reģistrēts kā bezdarbnieks nodarbinātības dienestā, vai darba ņēmējs, kas ir pabeidzis savu apmācību, un ja darba devējs darba ņēmējam, kurš izmanto priekšlaicīgo pensionēšanos, ir izmaksājis atalgojuma pielikumu. Attiecībā uz šo pielikumu nav nozīmes tam, vai saistībā ar priekšlaicīgo pensionēšanos atbrīvotā darba vieta ir tikusi faktiski no jauna aizpildīta.

Austrijas tiesības

- 12 Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju Austrijas tiesiskā regulējuma normas, ar kurām attiecīgajā laikposmā regulē priekšlaicīgo pensionēšanos, ir ietvertas 1977. gada Likumā par bezdarba apdrošināšanu (*Arbeitslosenversicherungsgesetz 1977*), kurā grozījumi izdarīti ar 2003. gada 30. decembra likumu (*BGBl I, 128/2003*, turpmāk tekstā – “*ALVG*”). Tādējādi saskaņā ar *ALVG* 27. panta 2. punkta 1. apakšpunktu tiesības uz priekšlaicīgu pensionēšanos ir vecāka gadagājuma darba ņēmējiem, proti, vīriešiem ir jābūt sasniegušiem mazākais 55 gadu vecumu un 25 gadu laikā ir jābūt bijušiem nodarbinātiem vismaz 15 gadus, veicot obligātās bezdarba apdrošināšanas iemaksas.
- 13 Saskaņā ar *ALVG* 27. panta 2. punkta 2. apakšpunktu par priekšlaicīgo pensionēšanos noslēdz kolektīvo nolīgumu, kurā ir jāparedz darba laika samazinājums starp 40 % un 60 % no parastā darba laika. Saskaņā ar *ALVG* 27. panta 5. punktu pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās laikā darba stundas var tikt un var netikt sadalītas līdzīgās daļās.
- 14 Darba devējs izmaksā darba ņēmējam, kas saņem pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, algas kompensāciju, kurai ir jābūt vismaz 50 % apmērā no starpības starp vidējo pēdējā gadā pirms parastā darba laika samazināšanas saņemto algu un atlīdzību, kuru saņem par samazinātā ilguma darba laiku. Šī kompensācija ir tāda, ka, piemēram, darba laika samazinājuma par 50 % gadījumā šis darba ņēmējs saņem no darba devēja 75 % no savas iepriekšējās atlīdzības.
- 15 Saskaņā ar *ALVG* 27. panta 2. punkta 3. apakšpunkta a) un b) punktu aprēķinu bāze iemaksām, kuras minētā darba ņēmēja darba devējam jāveic sociālās apdrošināšanas sistēmā, ir tā pati, kas bija piemērojama pirms parastā darba laika samazinājuma. Saskaņā ar *ALVG* 27. panta 1. un 4. punktu pabalstam, kuru nodarbinātības pārvalde izmaksā par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, ir jākompensē 50 % no darba devēja papildu izdevumiem. Šis kompensācijas apmērs var sasniegt 100 %, ja pieņem darbā personu, kas iepriekš bija bezdarbiece, vai ja tiek apmācīts jauns mācekļis.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 16 *W. Larcher* ir 1946. gada 19. maijā dzimis Austrijas pilsonis ar dzīvesvietu Austrijā. Vairāk nekā 29 gadus viņš bija nodarbināts Vācijā kā darba ņēmējs, kam obligāti piemēro sociālā nodrošinājuma regulējumu. 2000. gada 1. decembrī viņš sāka strādāt Austrijā pilna laika darbā, kam obligāti piemēro sociālā nodrošinājuma regulējumu. Sākot no 2004. gada 1. marta, piemērojot kolektīvo nolīgumu par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, viņam piemēroja parastā nedēļas darba laika, kas bija 38,5 stundas, samazinājumu līdz 15,4 stundām. Šīs 15,4 stundas atbilda 40 % no parastā nedēļas darba laika, kuru līdz tam veica *W. Larcher*. Minētās stundas bija sadalītas pa četrām nedēļas dienām. 2006. gada 30. septembrī *W. Larcher* pārtrauca strādāt atbilstoši pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās kārtībai. Sākot no 2006. gada 4. oktobra viņš bija maznodarbināta persona sociālā nodrošinājuma izpratnē.
- 17 Pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās laikposmā *W. Larcher* darba devējs viņam maksāja kompensējošu darba algu, kas bija līdzvērtīga pusei no starpības starp bruto mēnešalgu par samazināto darba laiku un atalgojumu par darba laiku pirms samazinājuma, un turpināja veikt iemaksas Austrijas pensiju apdrošināšanai, pamatojoties uz iemaksu bāzi pirms parastā darba laika samazināšanas. Austrijas Nodarbinātības pārvalde piešķir šim darba devējam subsīdiju par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, lai daļēji kompensētu finansiālos izdevumus, kas radušies no *W. Larcher* pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās.
- 18 Kopš 2006. gada 1. oktobra *W. Larcher* saņem Austrijas pensiju, kuru sauc par “priekšlaicīgo vecuma pensiju par ilglaicīgu iemaksu veikšanu” 370,25 EUR apmērā. Turklāt kopš 2009. gada 1. jūnija viņš saņem Vācijas pensiju, kuru sauc par “vecuma pensiju, ko saņem ilglaicīgu iemaksu veicēji” 696,81 EUR apmērā. Šīs pensijas nav strīdus priekšmets pamatlietā.

- 19 2006. gada februārī *W. Larcher* lūdza *Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd* viņam piešķirt vecuma pensiju pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensijas. Šis lūgums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka *W. Larcher* nav pavadījis pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos atbilstoši Vācijas tiesiskajam regulējumam. Tā kā *W. Larcher* administratīvais pieteikums iestādē tika noraidīts, tad viņš vērsās Vācijas tiesās. Viņa prasības pirmajā instancē un apelācijas instancē tika noraidītas.
- 20 It īpaši *Bayrisches Landessozialgericht* (Bavārijas Federālās zemes Sociālo lietu tiesa, Vācija), pieņemot nolēmumu apelācijas tiesvedībā, pamatojās uz argumentu, ka minētā pensija nepienācās, jo pretēji tam, kas ir paredzēts *AltTZG*, *W. Larcher* saistībā ar pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos Austrijā samazināja savu darba laiku nevis par 50 % no iepriekš nostrādātā nedēļas darba laika, bet gan 40 % apmērā no šī laika.
- 21 Arī Savienības tiesību normu piemērošana neļautu nonākt pie labvēlīga risinājuma *W. Larcher*. Tādējādi pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās, kuru viņš saņēma Austrijā, nevar tikt ņemta vērā atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 45. panta 1. punktam, ņemot vērā, ka tā neesot apdrošināšanas periodu aprēķināšana, par ko ir runa šajā lietā, bet gan pakāpeniskās priekšlaicīgās pensijas ņemšana vērā kā obligāts nosacījums tiesībām uz pensiju. Nepastāvot arī netieša diskriminācija šīs regulas 3. panta 1. punkta izpratnē, kā tas bija lietā, kurā tika pieņemts spriedums *Öztürk* (C-373/02, EU:C:2004:232). Saskaņā ar Austrijas tiesībām *W. Larcher* varēja pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās laikā samazināt savu darba laiku apmērā starp 40 % un 60 %. Līdz ar to viņš būtu varējis izvēlēties samazināt šo laiku tikai 50 % apmērā no parastā darba laika, šādi ievērojot Vācijas tiesiskajā regulējumā paredzētos nosacījumus. Līdz ar to neesot šķēršļu darba ņēmēju pārvietošanās brīvības īstenošanai.
- 22 “Revision” prasības atbalstam, kas celta *Bundessozialgericht* (Federālā Sociālo lietu tiesa), *W. Larcher* apgalvo, ka apelācijas tiesa ir pārkāpusi *SGB 237*. panta 1. punkta 3. apakšpunkta b) punktu, to interpretējot nesaderīgi ar Savienības tiesībām. Saskaņā ar interpretāciju, kura ir atbilstoša Savienības tiesībām, šajā normā esot prasīts vienīgi tas, lai pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās būtu notikusi saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesisko regulējumu. Tādējādi izvēlēta interpretācija esot pretrunā diskriminācijas aizliegumam pilsonības dēļ un darba ņēmēju brīvas pārvietošanās principam. Saskaņā ar Tiesas judikatūru un konkrēti spriedumu *Öztürk* (EU:C:2004:232) pastāvot neattaisnota netieša diskriminācija. Pamatlietā būtu jāpiemēro Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 5. panta b) punkts (OV L 166, 1. lpp.). Līdz ar to Vācijas tiesiskajā regulējumā paredzētā pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās ir jāpielīdzina pakāpeniskajai priekšlaicīgajai pensionēšanās norisei, kas ir notikusi saskaņā ar Austrijas tiesībām.
- 23 Iesniedzējtiesa norāda, ka līdz šim tiesa nav lēmusi par pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās – kas ir notikusi citās dalībvalstīs, nevis tajā, kurā lūdz piešķirt pensiju, – ņemšanu vērā kā nosacījumu, lai piešķirtu tiesības uz pensiju, un ka uz pamatlietā uzdotajiem jautājumiem nevar atbildēt, vienīgi pamatojoties uz jau pastāvošo judikatūru. Turklāt pretēji tam, ko apgalvo *W. Larcher*, pamatlietu nevarot atrisināt, pamatojoties vienīgi uz spriedumu *Öztürk* (EU:C:2004:232).
- 24 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pieredze rāda, ka faktiskā situācija ir tāda, ka vairums darba ņēmēju līdz pensijas sākumam ir strādājuši vienīgi vienā dalībvalstī un tāvad viņi izpilda nosacījumus valsts pensijas piešķiršanai pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās vieglāk nekā tāds darba ņēmējs kā *W. Larcher*, kas ir bijis nodarbināts dažādās dalībvalstīs. Ja darba ņēmējs pieņem darba piedāvājumu citā dalībvalstī, tad esot iespējams, ka viņš cietīs nelabvēlīgas sekas brīdī, kad viņš vēlēties izmantot savas tiesības uz pensiju, to atšķirību dēļ, kādas pastāv starp viņam piemērojamajiem tiesiskajiem regulējumiem, salīdzinot ar pensijas saņēmējiem, kuru karjera ir saistīta tikai ar vienu dalībvalsti. Tiesību normu attiecībā uz pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos saturs varētu atšķirties dažādās dalībvalstīs, un esot maz iespējams, ka viena noteikta tiesiskā regulējuma par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos piemērošanas nosacījumi precīzi atbilst tiem, kuri ir izvēlēti citā dalībvalstī vecuma pensijas piešķiršanai.

- 25 Ar LESD 45.–48. pantu un Regulu Nr. 1408/71 tomēr ir jānovērs tas, ka migrējoši darba ņēmēji, kuri ir izmantojuši savas tiesības uz pārvietošanās brīvību un ir tikuši nodarbināti vairākās dalībvalstīs, ciestu nelabvēlīgas sekas bez objektīva iemesla attiecībā pret darba ņēmējiem, kuri visu savu profesionālo karjeru ir veikuši vienā vienīgā dalībvalstī. Šāds šķērslis tiesību uz brīvu pārvietošanos īstenošanai varētu pastāvēt pamatlietā, ciktāl *W. Larcher*, kurš noslēdz savu profesionālo karjeru savā izcelsmes valstī, saņem pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, pamatojoties uz vienā dalībvalstī piemērojamajām tiesību normām, taču citā dalībvalstī, kurā viņš ir pavadījis lielāko daļu no savas profesionālās karjeras, viņam atsaka vecuma pensiju pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās.
- 26 Iesniedzējtiesa uzskata, ka otrais jautājums izriet no šādas atšķirīgas attieksmes attaisnojuma pārbaudes. Šis metodoloģiska rakstura jautājums attiecoties uz elementiem, kuri ir jāņem vērā, lai salīdzinātu divus pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās valsts tiesiskos regulējumus. Tādējādi iesniedzējtiesa pamatlietā tostarp ir noskaņota pārbaudīt, vai Austrijas pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās sistēma attiecībā uz tās uzdevumiem un struktūru ir salīdzināma ar to, kura ir piemērojama Vācijā.
- 27 Šādos apstākļos *Bundessozialgericht* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai ar EKL 39. panta 2. punktā (tagad – LESD 45. panta 2. punkts) un Regulas [Nr. 1408/71] 3. panta 1. punktā paredzēto vienlīdzīgas [attieksmes] principu netiek pieļauta tāda [dalībvalsts] tiesību norma, saskaņā ar kuru vecuma pensijas pēc pakāpeniskās pensionēšanās [piešķiršanas] priekšnoteikums ir pakāpeniskās pensionēšanās veikšana saskaņā ar šīs dalībvalsts, nevis [saskaņā ar] citas dalībvalsts tiesību aktiem?
- 2) Kādas prasības šādā gadījumā izvirza EKL 39. panta 2. punktā [..] un Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktā paredzētais vienlīdzīgas attieksmes princips attiecībā uz pakāpeniskas priekšlaicīgās pensionēšanās, kas pabeigta saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, pielīdzināšanu kā priekšnoteikumu tiesībām uz valsts vecuma pensiju?
- a) Vai ir nepieciešama pakāpeniskas priekšlaicīgās pensionēšanās priekšnoteikumu salīdzinoša pārbaude?
- b) Ja tā ir, vai pietiek ar to, ka pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās savas darbības un struktūras ziņā abās dalībvalstīs būtībā ir līdzīga?
- c) Vai tomēr pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās priekšnoteikumiem abās dalībvalstīs ir jābūt identiskiem?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 28 Lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir jāatgādina, ka attiecībā uz darba ņēmēju pārvietošanās brīvību LESD 45. pantā paredzētais nediskriminācijas princips saistībā ar migrējošu darba ņēmēju sociālo nodrošinājumu ir ticis konkretizēts Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktā.
- 29 Ciktāl nav apstrīdēts, ka tādi maksājumi kā pamatlietā ietilpst Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas jomā, iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir jāizskata atbilstoši minētajai regulai, it īpaši tās 3. panta 1. punktam.

- 30 Kā to Tiesa atkārtoti ir nospriedusi, Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punkta mērķis ir saskaņā ar LESD 45. pantu nodrošināt personām, kam šī regula ir piemērojama, vienlīdzību sociālā nodrošinājuma jomā neatkarīgi no viņu pilsonības, šajā ziņā izskaužot jebkādu diskrimināciju, kas izriet no dalībvalstu tiesību aktiem (skat. it īpaši spriedumus *Mora Romero*, C-131/96, EU:C:1997:317, 29. punkts; *Borawitz*, C-124/99, EU:C:2000:485, 23. punkts, un *Celozzi*, C-332/05, EU:C:2007:35, 22. punkts).
- 31 Pastāvīgajā judikatūrā turklāt ir noteikts, ka tāds kā 3. panta 1. punktā minētais vienlīdzīgas attieksmes princips aizliedz ne tikai atklātu diskrimināciju to personu pilsonības dēļ, kas gūst labumu no sociālā nodrošinājuma shēmām, bet vēl arī visas slēptās diskriminācijas formas, kas, piemērojot citus izšķiršanas kritērijus, faktiski izraisa tādu pašu rezultātu (spriedums *Celozzi*, EU:C:2007:35, 23. punkts).
- 32 Tiesa tādējādi ir nolēmusi, ka, ja vien valsts tiesību norma nav objektīvi pamatota un samērīga ar sasniedzamo mērķi, tā ir atzīstama par netieši diskriminējošu, ja tā pēc savas būtības citu dalībvalstu pilsoņus var ietekmēt nelabvēlīgāk nekā attiecīgās valsts pilsoņus un tādējādi draud nelabvēlīgāku stāvokli radīt tieši pirmajiem (skat. šajā ziņā spriedumus *O'Flynn*, C-237/94, EU:C:1996:206, 20. punkts; *Meints*, C-57/96, EU:C:1997:564, 45. punkts; *Borawitz*, EU:C:2000:485, 27. punkts, un *Celozzi*, EU:C:2007:35, 26. punkts).
- 33 Šajā ziņā nav jāpierāda, ka ar apskatāmo tiesību normu praktiski tiek skarta būtībā vislielākā migrējošo darba ņēmēju daļa. Pietiek konstatēt, ka ar šo tiesību normu šādas sekas var rasties (skat. šajā ziņā spriedumus *O'Flynn*, EU:C:1996:206, 21. punkts; *Öztürk*, EU:C:2004:232, 57. punkts, un *Celozzi*, EU:C:2007:35, 27. punkts).
- 34 Šajā lietā ir acīmredzams, ka attiecīgās valsts tiesību normas pamatlietā ir piemērojamas neatkarīgi no attiecīgo darba ņēmēju pilsonības vai no viņu dzīvesvietas un tajās nav ietverts nekāda veida nosacījums par obligātu uzturēšanos valsts teritorijā. Ar minētajām normām pašām par sevi tātd netiek noteikta nekāda atšķirīga attieksme starp valsts darba ņēmējiem un tiem, kuri nāk no citas dalībvalsts.
- 35 Tomēr ir svarīgi konstatēt, kā to ir norādījis ģenerālvokāts savu secinājumu 40.–43. punktā, ka tajā ziņā, ka minētajās normās ir paredzēts, ka darba ņēmējam, kurš vēlas saņemt vecuma pensiju pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās, ir jābūt pavadījušam pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos tikai saskaņā ar Vācijas tiesībām, šīs normas var jūtami sliktāku situāciju radīt īpaši tiem darba ņēmējiem, kuri ir izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.
- 36 Pirmkārt, ar šādu tiesisko regulējumu tādām migrējošām darba ņēmējam kā pamatlietā, kurš pēc lielākās daļas no savas karjeras nostrādāšanas vienā dalībvalstī ir nodarbināts citā dalībvalstī, kurā viņš saņem tiesības uz pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, rada nelabvēlīgāku situāciju nekā darba ņēmējam, kurš visu savu karjeru ir nostrādājis vienā un tajā pašā dalībvalstī un tajā saņem tiesības uz pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos.
- 37 Otrkārt, kā to ir norādījis ģenerālvokāts savu secinājumu 45. punktā, šāds tiesiskais regulējums var atturēt darba devējus, kuri veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, nevis Vācijas Federatīvajā Republikā, saistībā ar pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās režīmu pieņemt darbā šīs pēdējās dalībvalsts pilsoni, ja valsts tiesību normas par darba laika samazinājumu atšķiras no tām, ar kādām regulē pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās kārtību Vācijā.
- 38 Šādos apstākļos vēl ir jāpārbauda, vai šāds valsts tiesiskais regulējums var tomēr būt attaisnots. Šajā ziņā saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tādi valsts pasākumi kā pamatlietā var tikt pieļauti tikai ar nosacījumu, ka tiem ir vispārēju interešu mērķis, ka tie ir atbilstoši, lai nodrošinātu tā īstenošanu, un ka tie nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu iecerēto mērķi (skat. it īpaši spriedumu *van den Booren*, C-127/11, EU:C:2013:140, 45. punkts).

- 39 Kā to ir norādījusi iesniedzējtiesa, valsts tiesiskā regulējuma pamatlietā mērķis ir, pirmkārt, nodrošināt labākos iespējamus apstākļus darba ņēmējiem, kuri vēlas doties pensijā, un, otrkārt, veicināt bezdarbnieku un mācekļu pieņemšanu darbā.
- 40 Kaut arī taisnība, kā to ir norādījis ģenerāladvokāts savu apsvērumu 48. punktā, ka šie divi mērķi, kuri šajā lietā ir nesaraujami saistīti, var tikt uzskatīti par legītimiem sociālās politikas mērķiem (šajā ziņā skat. spriedumus *Palacios de la Villa*, C-411/05, EU:C:2007:604, 64. punkts, kā arī *Caves Krier Frères*, C-379/11, EU:C:2012:798, 50. un 51. punkts), tomēr ir svarīgi pārbaudīt arī to, vai valsts pasākumi pamatlietā ir piemēroti, lai garantētu to īstenošanu, un nepārsniedz to, kas nepieciešams šo mērķu īstenošanai.
- 41 Ja nav apstrīdams, ka minētie pasākumi ir piemēroti, lai garantētu izvirzīto mērķu īstenošanu, tad turpretī ir jākonstatē, ka, tiklīdz tajos ir prasīts, lai pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās būtu notikusi tikai saskaņā ar Vācijas tiesisko regulējumu, un tāvad izslēdz vecuma pensijas piešķiršanu pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās darba ņēmējiem, kuri ir izmantojuši pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos atbilstoši noteikumiem, kas ir spēkā citā dalībvalstī, šie pasākumi pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu šos mērķus.
- 42 Kā to atzīst pati Vācijas valdība savos rakstveida apsvērumos, tīra un vienkārša citā dalībvalstī notikušas pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās vērā ņemšanas izslēgšana, lai saņemtu Vācijas pensiju, nozīmē neņemt vērā faktu, ka attiecīgā gadījumā šīs citas dalībvalsts pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās mērķi var būt tādi paši vai līdzīgi kā tie, kuri ir noteikti Vācijas tiesiskajā regulējumā atbilstoši nosacījumiem, kuri arī ir identiski vai līdzīgi ar Vācijas tiesiskajā regulējumā paredzētajiem, un līdz ar to ar šīs kārtības piemērošanu var tik pat labi īstenot legītimos mērķus šajā lietā.
- 43 No tā izriet, ka Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, ja to interpretē un piemēro iesniedzējtiesas aprakstītajā veidā, kas tostarp ir minēts pirmā jautājuma tekstā.
- 44 Tomēr jāatgādina, ka valsts tiesām, piemērojot valsts tiesības, tās ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši Savienības tiesībām un mērķim, lai, īstenojot savas kompetences, tās nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot tajās iesniegtās lietas (šajā ziņā skat. it īpaši spriedumu *Pfeiffer* u.c., no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:584, 113. un 114. punkts).
- 45 Tāvad, ja ir iespējams, kā to apgalvo iesniedzējtiesa, interpretēt valsts tiesisko regulējumu pamatlietā tādējādi, ka tas nav pretrunā tam, ka vecuma pensija pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās var tikt izmaksāta tādos gadījumos, ja pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās ir notikusi atbilstoši citas dalībvalsts tiesiskajam regulējumam, tad ar valsts tiesībām atbilstošas interpretācijas princips prasa, lai valsts administratīvās iestādes un tiesas piemērotu šādu interpretāciju.
- 46 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktā ietvertajam vienlīdzīgas attieksmes principam ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, atbilstoši kurai, lai piešķirtu vecuma pensiju pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās, tiek prasīts, lai pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās būtu notikusi tikai saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesisko regulējumu.

Par otro jautājumu

- 47 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktā ietvertais vienlīdzīgas attieksmes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai atzītu vienā dalībvalstī pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kas ir notikusi atbilstoši citas dalībvalsts tiesiskajam

regulējumam, ir jāveic salīdzinoša pārbaude par abu šo dalībvalstu pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās regulējumu piemērošanas nosacījumiem, un pastiprinošas atbildes gadījumā, kādai ir jābūt atbilstības pakāpei abu šo regulējumu starpā.

- 48 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka ar minēto regulu ieviestā sistēma ir tikai sadarbības sistēma, kas tostarp attiecas uz darbiniekiem un pašnodarbinātām personām, kuras dažādos apstākļos izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties, un šai sistēmai ir raksturīgi, ka pensijas saņemšanai piemērojami nosacījumi katrā dalībvalstī ir atšķirīgi (šajā ziņā skat. spriedumu *Tomaszewska*, C-440/09, EU:C:2011:114, 25. un 26. punkts).
- 49 Tomēr, paredzot nosacījumus, dalībvalstīm ir pienākums, cik vien labi iespējams, garantēt vienlīdzīgas attieksmes principu attiecībā pret visiem tās teritorijā nodarbinātajiem darba ņēmējiem, kā arī neradīt nelabvēlīgāku stāvokli tiem, kuri izmanto savas tiesības uz brīvu pārvietošanos (skat. šajā ziņā spriedumus *Piatkowski*, C-493/04, EU:C:2006:167, 19. punkts; *Nikula*, C-50/05, EU:C:2006:493, 20. punkts, un *Derouin*, C-103/06, EU:C:2008:185, 20. punkts).
- 50 Kā izriet no šī sprieduma 41.–43. punkta, Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktam ir pretrunā tas, ka dalībvalsts sistemātiski atsaka pensijas piešķiršanai tās teritorijā ņemt vērā pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kas ir notikusi atbilstoši citas dalībvalsts tiesiskajam regulējumam; ar šo tiesību normu tomēr nav noteikts pienākums šai pirmajai dalībvalstij automātiski atzīt šādu pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos kā atbilstošu ar tās valsts tiesiskajā regulējumā paredzēto pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos.
- 51 Jebkura šīs normas interpretācija, ar kuru dalībvalstīm tiktu noteikts pienākums veikt šādu automātisku pielīdzināšanu, nozīmētu tām atņemt to kompetenci sociālās aizsardzības jomā.
- 52 No tā izriet, ka valsts iestādēm ir jāveic abu attiecīgo pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās kārtību salīdzinoša pārbaude.
- 53 Ciktāl ar šādas pārbaudes veikšanu dalībvalsts iestādēm galvenokārt ir jānovērtē, vai pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās, kas ir notikusi citā dalībvalstī, pasākuma piemērošanas nosacījumi ļauj sasniegt šajā pirmajā dalībvalstī ar pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos izvirzītos leģitīmos mērķus, šīs dalībvalstu iestādes nevar prasīt, lai šie nosacījumi būtu identiski.
- 54 Pirmkārt, nav izslēgts, ka vienu un to pašu mērķi var sasniegt dažādos veidos, un tādā pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās pasākumi var savstarpēji atšķirties.
- 55 Otrkārt, prasība par šo nosacījumu identitāti faktiski nozīmētu, ka attiecīgajai pārbaudei tiktu atņemta lietderīgā iedarbība, jo, šķiet, ir maz iespējams, ka divu dalībvalstu tiesiskie regulējumi varētu būt identiski visos punktos.
- 56 Jāuzsver, ka šāda Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punkta interpretācija ir vienīgā, ar kuru var nodrošināt gan tāda principa ievērošanu, ka dalībvalstis saglabā kompetenci noteikt sociālo maksājumu piešķiršanas nosacījumus, gan arī garantēt vienlīdzīgu attieksmi pret visiem dalībvalsts teritorijā nodarbinātajiem darba ņēmējiem, neradot nelabvēlīgāku situāciju tiem, kuri izmanto vai ir izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.
- 57 Precīzāk, attiecībā uz dažādo nosacījumu tiesiskajos regulējumos par pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kas noteikti dažādās valstīs, līdzīguma novērtējumu ir jānorāda, ka šis novērtējums ir jāveic par katru atsevišķo gadījumu un ka nelielas atšķirības bez ievērojamas ietekmes uz izvirzīto mērķu īstenošanu nevar būt par pamatu, lai liegtu atzīt par ekvivalentu tādu pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kas ir notikusi atbilstoši citas dalībvalsts tiesiskajam regulējumam.

- 58 Jāuzsver, ka pamatlietas strīdā ir acīmredzams, ka abiem pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās regulējumiem pamatlietā ir tie pasi mērķi, proti, nodrošināt darba ņēmējiem labus apstākļos, lai dotos pensijā, kā arī veicināt bezdarbnieku un mācekļu pieņemšanu darbā, un šo abu regulējumu piemērošanas nosacījumi ir arī ļoti līdzīgi, jo darba laika samazinājums Vācijas tiesiskajā regulējumā ir 50 % un Austrijas tiesiskajā regulējuma no 40 % līdz 60 %. 10 % atšķirība no darba laika nav tik nozīmīga, lai veidotu šķērsli *AltTZG* izvirzīto mērķu īstenošanai.
- 59 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktā ietvertais vienlīdzīgas attieksmes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai atzītu vienā dalībvalstī pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kas ir notikusi atbilstoši citas dalībvalsts tiesiskajam regulējumam, ir jāveic salīdzinoša pārbaude par abu šo dalībvalstu pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās regulējumu piemērošanas nosacījumiem, lai katrā atsevišķā gadījumā noteiktu, vai konstatētās atšķirības var būt šķērslis pirmās dalībvalsts attiecīgajā tiesiskajā regulējumā leģitīmi izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 1992/2006, 3. panta 1. punktā ietvertajam vienlīdzīgas attieksmes principam ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, atbilstoši kurai, lai piešķirtu vecuma pensiju pēc pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās, tiek prasīts, lai pakāpeniskā priekšlaicīgā pensionēšanās būtu notikusi vienīgi saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesisko regulējumu;**
- 2) **vienlīdzīgas attieksmes princips, kas ietverts Regulas Nr. 1408/71, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Regulu Nr. 118/97, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1992/2006, 3. panta 1. punktā, ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai atzītu vienā dalībvalstī pakāpenisko priekšlaicīgo pensionēšanos, kas ir notikusi atbilstoši citas dalībvalsts tiesiskajam regulējumam, ir jāveic salīdzinoša pārbaude par abu šo dalībvalstu pakāpeniskās priekšlaicīgās pensionēšanās regulējumu piemērošanas nosacījumiem, lai katrā atsevišķā gadījumā noteiktu, vai konstatētās atšķirības var būt šķērslis pirmās dalībvalsts attiecīgajā tiesiskajā regulējumā leģitīmi izvirzīto mērķu sasniegšanai.**

[Paraksti]